СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 238. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 12-го жовтня 1936. — VOL. XLIV. No. 238. Jersey City, N. J., Monday, October 12, 1936. THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ОБГОВОРЮЄ ФАРМЕРСТВО, ЛАНДОН БУДЖЕТ

. ПОЛ. — У своїй промові, виголошеній тут ...ів капітолю стейту Мінесоти, президент Рузвелт обговорював далі справу рільництва, наводячи статистику на доказування своїх висновків, що політика його адміністрації принесла поправу в рільництві.

Рузвелт говорив, що по введенню в життя нової угоди з Канадою вивіз товарів зо Злучених Держав до Канади за перших шість місяців 1934-го року перевищав довіз на 24 міліони долярів. Він говорив, що цей зріст торговлі з Канадою приніс користь не тільки рільництву, але й фабричному промислові.

Рузвелт підкреслював як великий здобуток своєї політики те, що, на його думку, в Америці зро... відносини і почуття взаїмної залежности між одинокими частями Америки та що американці ...раз більше думають про це як цілість, як нація. ... президент підкреслював вагу кооперації, го... в рільництві.

...КАҐО. — У своїй промові, виголошеній тут ... в присутності 22,000 осіб, ґубернатор Лан...вав президента Рузвелта за поломання ...нок, даних при минулій виборчій кампа... атакував Рузвелта головно за затягнен... довгів та занезрівноваження буджету. ...он обіцяв, що, ставши президентом, зрів... буджет, себто вирівняє видатки уряду з ...дами.

ВИСТУПИ ВЕЛИКИХ ПОЛІТИКІВ.

...Ю ЙОРК.—Ал. Смит, бувший демократичний ...тор стейту Ню Йорк та колишній кандидат ...ратичної Партії на уряд президента Злучених ...жав, що недавно виступив був проти теперішнього демократичного кандидата, Рузвелта, заповів теж виступ проти свого другого політичного приятеля, теперішнього ґубернатора стейту Ню Йорк, Герберта Лімена, що тепер стає до виборів, як номінат Демократичної Партії на цей самий уряд. Цей заповіджений виступ викликує велике здивування в політичних кругах, бо, кажуть, що Лімен видав з власної кишені міліон долярів, як Ал. Смит кандидував на ріжні уряди.

Сенатор Бора, незалежний републиканець, заявив у своїй публичній промові, що він буде в своїх дальших політичних промовах обговорювати політичні питання біжучої кампанії, не нарушуючи притому ніяких осіб.

ПРОБУЮТЬ ДОВЕСТИ ДО ЗГОДИ В ЮНІЯХ.

НЮ ЙОРК. — Конвенція юнії робітників, занятих виробом капелюхів, шапок і білля, постановила віднестися до Американської Федерації Праці й до „Комітету Промислової Організації" з практичною пропозицією покінчити взаїмне поборювання себе та назад створити одноцілу організацію.

Резолюція каже, що боротьба між двома напрямками в робітничах юніях доводить до завзятя й огірчення.

КООПЕРАТИВНИЙ КОНҐРЕС.

КОЛОМБОС (Огайо). — На конґресі Кооперативної Ліґи Злучених Держав прочитано між іншим телеґраму від Вилиема Ґріна, президента Американської Федерації Праці, в котрій Американська Федерація Праці закликує американських кооператорів до ближчої співпраці з американськими робітничими юніями.

На зборах конгресу в пятницю виступив між іншими відомий бостонський купець, Едвард Файлін, з заявою, що він уже покидає приватний бизнес, опертий на бажанню миску, котрий дозволив йому збогатитися приватно, і переходить до кооперативного бизнесу.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Товаровий корабель „Огайоен" осів в середу в ночі на скелях недалеко від „Золотої Брами". На допомогу кораблеві поспішили лоди федеральної прибережної сторожі. На очах великої товпи цікавих, що засіли на скелях, які підносяться над „Золотою Брамою", моряки ратункових лодок стали переводити на поклади своїх лодок усіх 36 моряків розбитого корабля.

На кораблі осталися потім тільки три офіцири залоги й два кухарі, бо морський закон каже, що як усі моряки покинуть корабель, то всякий, хто тоже забажає, може забрати цей корабель для себе, як тільки візьметься до його рятування.

ПОЧИНАЮТЬ КАМПАНІЮ ПРОТИ АВТОМОБІЛЕВОГО СМРОДУ.

НЮ ЙОРК. — Транспортова комісія міста займається тепер питанням, як заборонити автомобілям і омнибусам випускати смердячий газ.

КАМПАНІЯ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗУ ВЖЕ В ПОВНОМУ РУХУ. В ПЕРШИХ КІЛЬКОХ ДНЯХ КАМПАНІЇ СЕКРЕТАРІ ДВАЦЯТЬОХ ВІДДІЛІВ НАДІСЛАЛИ АПЛІКАЦІЇ НОВИХ ЧЛЕНІВ. ПОДАЄМО ДО ВІДОМА, ЩО В НАЙБЛИЖЧИХ ДНЯХ ЗАЧНЕМО ПРОГОЛОШУВАТИ ІМЕНА ВСІХ ТИХ УРЯДНИКІВ ЧИ ЧЛЕНІВ, ЩО ВЖЕ НАДІСЛАЛИ АПЛІКАЦІЇ НОВИХ ЧЛЕНІВ, ЯК І ТИХ, ЩО ЩЕ НАДІШЛЮТЬ

ПОКРІВАВЛЕНА КАВАЛЕРІЙСЬКА ШАБЛЮКА.

До цукорні братів Студнє у Варшаві впали два напасники, вибили виставові шиби й кинулися на гостей. Пішли в рух ножі з буфету. Гості втікали. Підчас бійки поломили столи й крісла. Бійка перенеслася на вулицю. Явилися пять поліцаїв. Лікар поготівля дав раненим першу поміч. Двох тяжко ранених перевезли до лічниці. На побоєвищі знайшли покрівавлену кавалерійську шаблюкуц До неї ніхто не хоче признатися.

БЕЗБОЖНИК КИНУВ ПСОМ У ВІВТАР.

Окружний суд у Ліді розглядає справу проти якогось Ф. Скуміша, літ 26, мешканця села Горни, повіт Ліда, обвинуваченого за профанацію. Акт обвинувачення каже: В селі Горни коло Ліди для відправи травневого богослуження владили на вулиці вівтар. Переходячий 3-го травня Ф. Скуміш зачав хулити, а в одній хвилині кинув свого пса в образ Матери Божої, розбиваючи скло й роздираючи образ. Підчас розправи суд рішив на внесок оборони вислати Скуміша до лічниці для душевно хворих для розгляду його осудности.

КУБІЧНИЙ МЕТЕР ПОВІТРЯ ДЛЯ ОДНОЇ ДИТИНИ.

Справа поміщення вселюдних шкіл на селі в Польщі в оплаканому стані. Понад 60 проц. сільських шкіл мають як лекційну салю звичайну сільську хату, де мусить вміститися, 30, або 40 дітей. Є кляси, де на 30 квадратових метрів підлоги міститься 72 учнів, що при висоті кімнати 2 м. 80 цм. дає — зимою при зачинених вікнах — небагато понад 1 кубічний метер повітря на одну дитину. Такі умовини по школах, розуміється, зовсім недостаточні.

ОБЛАВА В СУДОВІЙ САЛІ.

В окружнім суді в Варшаві вівся процес проти злодіїв, що вкрали 300 парасолів у склепі Путермана при вул. Золотій. На розправу явилося так багато злодіїв приглядатися, що поліція підчас перерви замкнула двері судової салі й перевела облаву. До слідчого уряду спровадили кількадесять осіб. Між іншим схопили злодіїв, яких шукали стежними листами.

ВІДБИРАЮТЬ ЗЕМЛЮ ЗА НЕВІДПОВІДНУ УПРАВУ.

Данціґський сенат видав розпорядок, що уповажнює рільничу палату в Данціґу відбирати рільникам право користуватися 5 літ їхньою земельною власністю в разі, коли ствердять, що згадані рільники невідповідно управляли землею.

ЛІЧНИЦЯ, ДЕ ЛІКУЮТЬ КРАСКАМИ.

В Парижі відчинили санаторію, де лікують ріжні недуги діланням відповідно дібраних красок. Кімнати є помальовані коліровими десенями, а також електричні рефлектори кидають такі коліри світел, які потрібні до лікування даної недуги. Ці світляні уладження подібні до театральних куліс. Запалення шкіри лікують матово-зеленим світлом; на переміну матерії ділає добре живто-цитринова краска, на недугу печінки трависто-зелена краска. Дуже додатно впливає на нервний розстрій блідо-голуба барва, а на безсонність помаранчево-зелена. Жовта барва додає хорим апетиту.

НА АТОНСЬКІЙ ГОРІ.

Дописувач віденського „Телеґрафу" повідомляє з Атен, що грецький уряд рішив припинити в звязку з тяжким фінансовим положенням видачу державних підмог Атонській Горі. Ця „република" була основана 925-го року. Турки свого часу признавали їй автономію, а по другій грецькій війні протекторат над святою горою перейшов на Грецію. Тепер, як спиняють фінансові підмоги, монастир, здається зліквідується. Число монахів упало останніми часами до 185.

ПЕРЕГОНИ БДЖІЛ ІЗ ГОЛУБАМИ.

В Німеччині у Вестфалії в місті Гам заложилися деякі громадяни з одним пасічником, котрий казав, що бджоли з його пасіки не тільки дорівняють у скорості летові голубів, але ще переженуть голубів у тиху погоду. В означений день винесли 12 голубів і стільки само бджіл, 5 кільометрів від голубника й вулия в село Ринем і там їх випустили. Щоби бджоли були значні, їх обкачали в муці. І дійсно — перша бджола прилетіла до вулиця пів мінути скорше, як перший голуб.

ВТЕКЛА ПОВОЛОКА БАЛЬОНУ „КАТОВИЦЕ".

На мокотівському летунському майдані відбувалися показові бальонові перелети для журналістів, членів Клюбу Летунських Звітовиків. Перелети не відбулися внаслідок бурі з громами, що нараз надтягнула на Варшаву. Підчас наповнювання бальонів трапився випадок. Незвичійно сильний вітер розвільнив вязання бальону „Катовіце" і вхопив до половини наповнену поволоку. Бальонова поволока полетіла високо вгору, так, що незабаром робила враження великої плахти. За якийсь час сильний вітер поніс поволоку скоро на схід, на Вислу.

ПРОЦЕС, ЩО ТРЕВАЄ 116 ЛІТ.

Найдовшою справою в історії судівництва є справа, що тягнеться 116 літ і досі не вийшла з першої інстанції. Ця справа є в 10-му виділі окружного суду в Варшаві. Зачалася вона 1820-го року. Селянин Козьмінський виступив тоді зі скаргою проти державного скарбу за млинську оселю. В права позовника вступали по черзі його нащадки. Справу відкладали багато разів і завжди щось ставало на перешкоді її розглядові. Акти справи, що дальше ведеться, зросли до кільканацятьох грубих томів. Справу ведуть проти скарбу польської держави на основі французької процедури, що вже не обовязує від 1864-го р. Ця процедура є складна; процес потреває ще довший час.

НАРОДОВІ ТЕАТРИ.

Останні обчислення кажуть, що в Польщі є тепер 1,381 труп народніх театрів. Вони мають 26,000 театральних костюмів і інструкторські бібліотеки з 12,767 томами. Дохід цих труп минулого року був 168,400 зл., а видатки 163,700 зл.

СЕРЕДНИК ПРОТИ ЗАТРОЄННЯ КРОВИ.

В Лондоні винайшли в одній лічниці новий препарат, що має назву „пронтофіль"; його вживають з успіхом проти затроєння крови. Особливо важне його примінення на випадок ропного запалення легенів. Лікарі зацікавились новим винаходом, а спроби з ним дають висліди, що їх ніхто й не сподівався.

ПОВЕДІНКА МОСКОВСЬКИХ ДИПЛЬОМАТІВ

ЛОНДОН. — Минулої пятниці відбулося в анґлійськім міністерстві закордонних справ засідання, на якому, як пише кореспондент „Ню Йорк Таймсу", були пять головних акторів і 27 статистів. Засідання це мало обговорити закиди, зроблені Советам на адресу Італії, Портуґалії і Німеччини, що мовляв, названі держави піддержують еспанських фашистів. Представники цих держав доказували, що це неправда, а навпаки, Совети доставляють еспанському червоному урядові гроші, зброю й амуніцію. В часі цеї суперечки московський представник ломаною анґлійщиною накидався образливими словами на інших делеґатів так, що портуґальський делеґат для протесту опустив салю нарад. Наради ці мали дуже бурливий характер. Терпкі слова летіли понад стіл від одного делеґата до другого майже без ніякої контролі. Покищо наради не осягнули ніякого висліду. Французький делеґат дістав інструкції співпрацювати з анґлійським делеґатом та не конче слідкувати за Росією. Назагал бояться, щоб це не викликало всесвітньої заверухи.

РОЗКОЛ У ФРАНЦУЗЬКОМУ УРЯДІ.

ПАРИЖ. — Леон Блюм, премієр французького уряду „народного фронту", знайшовся тепер у прикрому становищі. Бо сили, які винесли його наверх, починають розбігатися. Комуністи, які були складовою частиною цих сил, домагаються тепер від нього дозволу на ріжного роду масові маніфестації, які вони задумують влаштувати 127 по цілій Франції. Але уряд Блюма недавно заборонив французьким фашистам подібні маніфестації, кажучи, що це загрожує спокоєві. Позволяти тепер на це комуністам, значилоб виявити дволичну гру, проти чого виступають умірковані соціялісти, що теж помагали Блюмові дістатися до влади. Супроти цього уряд Блюма пішов на компроміс і позволив комуністам тільки на десять масових маніфестацій. З цього тепер незадоволені ні комуністи, які сподівалися більших прав від Блюма, ні фашисти, які тепер мають добрі причини закидувати Блюмові, що він стелить шлях для комунізму у Франції. Супроти цього сподіваються в найближчих днях у Франції завзятих сутичок комуністів з фашистами.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ ПОСУВАЮТЬСЯ ДАЛІ.

БУРҐОС. — Еспанські повстанці далі наступають. Їх передні сторожі знаходяться вже тільки вісім миль від столиці. Мадрид майже зовсім окружений. Повстанці залишили військам уряду тільки малу смугу на схід, щоб тим уможливити їм відступ і залишення столиці без тяжкої боротьби. Побоюються, що коли війська уряду не захочуть здати Мадриду без боротьби, то тоді прийдеться його знищити. В міжнародніх політичних кругах уже поважно числяться з упадком лівого уряду й перемогою фашизму. Цьому моглаб запобігти лиш отверта інтервенція якоїсь чужої держави; та це потягнулоб за собою нову европейську війну.

ЗАЯВА УКРАЇНСЬКИХ ШЛЯХТИЧІВ.

ЛЬВІВ. — Львівська українська преса подала заяву кільканадесятьох українських дрібних шляхтичів із села Корчина, в якій вони обороняють своє українське походження та твердять, що полякам не вдасться заманити їх до свого табору. Заява каже: „Заявляємо прилюдно всім, що наші шляхотські родини в Корчині Шляхотськім є від найдавніших часів українського походження та греко-католицького обряду. Сьогодня ми свідомі українці і ніякі сплетні про наше неукраїнське походження, ніяка блекота про шляхотську вищість та гонори не потраплять звести нас на манівці. Заявляємо, що наше шляхотство і наші гонори це Українська Нація, її минувщість, її горе, радощі і змагання".

ПРИГАДКА НАШИМ УГОДОВЦЯМ.

ЛЬВІВ. — „Курієр Познаньскі" в ч. 436 пише: „Спробуймо оцінити польську державу без Східньої Галичини. Нема сумніву, що ми не могли би без неї втримати цілої смуги наших кресових земель: Волині, Полісся, Виленщини. Для всіх цих земель Східня Галичина є мітичним Атлясом, що двигає їх на своїх плечах. Без цих земель польську державу чекала би може роля Чехії в історичній Німеччині, й польському народові бракувало би простору, потрібного до великого історичного життя. Наш нарід мг би тоді скарловатіти, як японське дерево, пересаджене до малого вазонка. Отже Східня Галичина є справжнім південно-східнім бастіоном у геополітичній будові польської держави. Польща не може відступити ні пяди території, що є в її руках".

Imperfect in original

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КООПЕРАЦІЯ ЙДЕ ВПЕРЕД

У місті Коломбос, Огайо, зібралася десята дволітня конвенція „Кооперативної Ліґи Злучених Держав", що обєднує всякого роду кооперативні орґанізації в краю з винятком одної галузи: кооперативних асекураційних підприємств.

Цьогорічний конґрес американських кооператорів відбувається при незвичайно піднесеному довірю в кращий розвій кооперації. Цього довіря американським кооператорам, як звісно, треба було віддавна, бо, не зважаючи на ріжні починання, на присутність тут запалених кооперативних робітників, кооперація в Америці досі не розвивалася так, як повинна, як цього можна би сподіватися з розмірно високого умового рівня населення. Коли не числити високого в Америці розвою запомогових орґанізацій, себто якраз тої галузи, що в европейських краях розвинулася найменше, кооперація в Америці ще в самих початках, себто вона ще далеко не вичерпує всіх можливостей розвою.

Наповняє цьогорічний кооперативний зїзд оптимізмом переконання, що в психольоґії американського населення наступив останніми часами важний зворот. Виразом цього оптимізму була промова Е. Р. Бовена, секретаря конґресу, котрий висказав надію, що вже за десять років кооперативи в Америці будуть „контролювати" торговлю більшости консумційних товарів. Добачує він доказ ваги кооперації в недавньому нападі на кооперацію з боку Торговельної Палати Злучених Держав.

З обєктивного боку треба підчеркнути відношення кооператорів до урядової допомоги. Кооператори добре свідомі великої помочі, яку вони дістали з боку федерального уряду за останні три роки. Помагає їм спеціяльна кооперативна комісія, вислана президентом Рузвелтом на розслід кооперації до европейських країв. Помагає їм департамент рільництва й департамент праці. Кооператори добре свідомі ваги цих заходів федерального уряду, а всетаки вони остерігають свої власні орґанізації перед занадто далеко посуненим спиранням кооперації на урядову допомогу. Урядова допомога, кажуть вони, добра річ, але треба вважати, що коли занадто спертися на уряд, то це не буде кооперація, бо кооперація спирається на власну поміч населення.

Коли взяти під увагу, що ще не так давно кооператори якраз на брак такої урядової допомоги складали вину слабого розвою кооперації в Америці, а нині вони вже розуміють небезпеку такої урядової допомоги для самих основ кооперації, то в цьому треба добачити найкращий доказ дозрілости цілого кооперативного руху.

Дуже можливо, що, не зважаючи на гарний поступ, цей рух не так скоро досягне меж можливости свого розвою, що акція буде вимагати довшого часу, але на всякий випадок рух уже не дасться знищити, ні звести на манівці. Треба про нього подумати й нам.

ПЕРЕДВИБОРЧА ГОРЯЧКА

Переживаємо передвиборчу гарячку. Обидві більші американські партії, Демократична і Републиканська, підготовляються до президентських виборів, що відбудуться 3. листопаду ц. р. А прихильники як одної так і другої партії не перебирають часами в засобах, коли виступають в обороні своїх поглядів.

„Свобода" не анґажується програмово ні в один бік ні в другий. Вона є орґаном У. Н. Союзу, якого членами є демократи і републиканці. Як одні так і другі мають право обороняти свої погляди на сторінках нашого часопису. Та з цього не виходить, що часопис не може висказувати своєї думки про ріжні біжучі політичні справи, які порушуються з нагоди наближаючихся виборів президента. Це треба робити вже хочби з цих причин, що ці справи занадто важні, щоб їх можна було поминути. Питання, над якими дебатують нині американські політичні партії та часописи, мають і матимуть велике значіння на дальший розвій громадського життя Америки. Вони матимуть також додатний, чи відємний вплив на добробут нашої еміґрації. Промовчувати їх, значило би занедбувати свій обовязок.

Тому, обговорюючи ці справи на сторінках нашої преси, ми мусимо нераз, посередньо чи безпосередньо, висказати також свою опінію на дані політичні справи, себто мусимо сказати, чи одобрюємо дане питання, чи його відкидаємо. Бо не можна обговорювати всесторонньо цих питань, не висказавши про них ніякої опінії, не висказавшися ні „за" ні „проти".

Треба підкреслити, що цьогорічні вибори є досить пристрасні. Можливо тому, що політичні партії у цих виборах добираються до самих основ американського суспільного устрою. Цю передразненість можна також запримітити серед української суспільности, що то на певні політичні виступи реаґує нераз дуже імпульсивно.

Та хоч які важні є цьогорічні вибори, то для передразнення нема тут ніяких причин. Бо в кожному демократичному устрою повинні бути бодай дві політичні партії, бодай два погляди на ріжні суспільні справи. Коли є тільки один погляд, тільки одна політична партія, то тоді є диктатура. Бо коли нема конкурента, який її критикував би, та який, теоретично кажучи, не старався би прийти на місце першої до влади, то хтоб тоді контролював цю першу партію, й евентуально, хто за її помилки, усунув би її від влади? Тому саме треба бути толерантним до чужих політичних поглядів, бо вони потрібні. Коли хто накидається на іншу людину за те, що вона належить, скажім, до Демократичної Партії, чи Републиканської, то той підкопує демократичну систему в самій основі.

Ні одна суспільна система на світі не є зовсім досконала. Приблизно найкращою є всежтаки ця система, що її можна обговорити зі всіх сторін. Навіть якби українці були наприклад у більшості демократи, то й це ще не значилоб, що не треба згадувати про програму й додатні чи відємні сторони другої партії. Підхід з кількох сторін до даної справи оживляє дискусію, поширює політичний світогляд. Кождий українець чи українка можуть належати до цеї чи тої партії і бути її дисциплінованими членами, себто приймати вцілости програму партії, але до політичних переконань іншої людини треба нам відноситися з повною вирозумілістю.

ПОЛЬЩА І ФРАНЦІЯ

Подорож ґенерала Ридза-Сміґлого до Франції, візита французького ґенерала Ґамелена передтим у Польщі, привітні взаємні промови і прихильний відгук у пресі цих обох держав — це все сталося таки досить несподівано. Які причини і яке значіння має нове наближення Польщі до Франції? Дехто задовольняється дуже „простим" поясненням: мовляв, Польщі треба грошей, дістати гроші можна тільки у Франції, а тому мусів Ридз-Сміґли їхати на поклін до Парижа. Але не треба забувати, що успіх позички залежить не від самого позичальника, але головно від того, хто дає гроші. Чомуж тепер французький уряд погодився дати полякам гроші на озброєння армії? Що примусило соціялиста Блюма приязно усміхатися до фашиста Ридза-Сміґлого?

На цім прикладі можна показати звязок між закордонною політикою ріжних держав, в залежности від внутрішніх змін і подій.

Закордонна політика Польщі, не вважаючи на виявлене часом брязкання зброєю, була від кінця 1920 р. послідовно консервативна. Загарбавши багато чужих земель, Польща хоче чуже добро перетравити, а для того їй треба вільного часу і мира. Бо уявім собі воєнну ситуацію: нехай би переміг СССР Німеччину: чи після такої побіди зосталисяб цілі польські кордони? Або чи після перемоги над СССР Німеччина помириласяб з Данціґом і польським кородором, що розрізує німецьку територію на двоє?

Через таку ситуацію Польща зі страхом дивилася на новий воєнний союз між Францією та сов. Росією проти Німеччини. Поляки боялися, що вразі війни Польща стане тереном війни німецько-російської. Тому польський уряд рішучо відмовився приняти французьку пропозицію — пропустити через свою землю совєтську армію, що йшлаб на поміч Франції проти Німеччини. Зі страху перед французькими союзниками-большевиками Польща радше ввійшла в порозуміння з Німеччиною.

Літо 1936 р. принесло зміни в польську політику. За той час Франція (від 1933 р.) могла ближче придивитися до військової сили СССР і до внутрішніх відносин у цій державі. Французьких знавців не може захоплювати сама техніка. Вони знають, що душею техніки є людина. А якраз дух людини в СССР зовсім не такий, щоб можна було успішно вести війну. Особливо процес опозиційних комуністів і розстріл Зінов'єва, Каменева й ін. показав перед очима цілого світу **внутрішню слабість** і гниття совєтського режіму. В цих обставинах Франція почала оглядатися за давнім союзником — Польщею. Великий СССР — це для Франції „журавель у небі", а Польща, хоч не така велика, одначе може бути горобцем у руці, на випадок німецького нападу. Так здійснилася польська думка про те, що Польща має зберігати рівновагу сил в Европі: прихилиться до Німеччини, будуть сильніші німці, перейде Польща до Франції, буде мати перевагу Франція.

Польська дипльоматія після нового зближення з Францією працює в тім напрямі, щоб помирити французів з німцями. Німеччина готова до згоди з Францією, але з одною умовою: щоб СССР поставити далеко від впливу на справи західньої Европи. Це є також бажання Польщі. Той факт, що польсько-французькі переговори йдуть без участи СССР, показує, що Франція ставиться прихильно до польських плянів.

Д. І.

ДРОГОБИЧЧИНА В ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА

(Опис кореспондента часопису „Новий Час").

В 20-ліття смерти Івана Франка, уродженця Нагуєвич, Дрогобиччина віддала Йому належну честь у дні 20. вересня б. р.

Ініціявиву до цього величавого здвигу дала місцева Філія „Просвіти", завдяки якій створено окремий повітовий Ювилейний Комітет під проводом д-ра Ст. Витвицького, а до якого ввійшли представники всіх українських повітових установ Дрогобича. Закипіла праця як у містах, так і на селах. Все приготовляється, бо перед Іваном Франком кожний українець мусить склонити голову і віддати честь.

Не бракувало і ріжних аґітацій прихильників комуно жидівських, мовляв, там прийдуть бити фашистів „наші" з Лодзі, Варшави, Борислава; але це не відстрашило, а власне додало охоти, бо другий раз українці не дозволять профанувати найдорожчих цінностей, як це недавно мало місце в Нагуєвичах. Франко наш — український і ворожі руки геть від Нього!

День 20. вересня гарний, соняшний. У вікнах установ і приватних домів видніють налїпки з сильветкою І. Франка. Зі всіх сторін сходяться в святочному настрою учасники. З Ластівок і інших гірських громад вийшли ще в суботу, деякі вийшли раненько в неділю, бо в год. 12-тій починається похід. Зі співом, карно вмашировують молоді хлопці зі Стрийщини — Синевідська Вижнього, не бракує з Самбірщини, та вибирались і з інших повітів, але їм перешкодили.

В місті рух — кожний пишається гарним мосяжним жетоном-відзнакою з сильветкою І. Франка — проекту проф. Андр. Лепкого.

Формується похід під проводом Антона Максимовича й коло 300 впорядчиків як з міста так і села. По год. 12-тій рушає похід зпід „Народнього Дому" вулицями міста під українську ґімназію. Похід робить імпозантне враження. На чолі має гарний великий національний пропор. За ним ступає орхестра Т-ва „Сокіл" зі Стрия та молодь шкіл „Р. Ш." — наша надія. Молодь ґімназії „Р. Ц." ім. І. Франка викликує інтузіязм своєю бадьорою поставою, бож вони віддають честь Іменникові своєї ґімназії. Дальше йде президія Свята, знову гарний прапор ПСУКооп., а за ним зорґанізовані представники кооперації „Сільського Господаря" — Секція господинь і Вишкіл сільсько-господарської молоді. З черги пишається прапор украпнських ремісників „Зоря", за яким зорґанізовано йде міщанство і ремісництво. А дальше громади під проводом своїх провідників з таблицями-написами установ та місцевостей та ще кілька національних прапорів. Похід дає доказ карности і дисципліни. Головно бере участь молодь, майже вся у вишивках і переважно у мазепинках, але не бракує і старших селян та жінок і бабусь. Постава всіх поважна-маніфестаційна.

Перед будинком ґімназії похід задержується, бо тут на стіні ґімназії голова Комітету відкриває вмуровану пропамятну таблицю з написом: „Великому Синові Украни Іванові Франкові — Дрогобицька Земля 1916—1936", проєкту проф. Андр. Лепкого. Орхестра грає національний гимн і починається дефіляда учасників. Клоняться прапори, всі піднесенням руки віддають шану І. Франкові. Участь у дефіляді взяли до 10 тисяч — а дефіляда тревала 50 хвилин.

На площі біля ґімназії пишається гарна велика трибуна, прибрана зеленню і квітами, мають великі національні прапори, на самій горі видніє гарний тризуб та великий портрет Івана Франка.

Коло год. 14. починається академія відспіванням „Вічний революціонер" — співає до 500 співаків з цілого повіту під проводом дир. Богдана Пюрка. Всі вислухують, стоячи. Д-р Ст. Витвицький відкриває академію відповідною промовою, а глибокого змісту промову виголошує дир. української ґімназії Михайло Бараник. У програму дальше входили дві пісні злучених хорів „Розвивайся, лозо" і „Вкраїно мати", деклямації „Каменярі" і „Прольоґ" до „Мойсея". Надіслані привіти від центр. і повітових установ відчитав В. Городинський. Усний привіт зложив від селянства і робітництва Синевідська Вижнього — Максим Комарницький, а від студентства Дрогобича — Адольф Гладилович.

Відспіванням національного гимну закінчено біля 17. год. цю таку велику й поважну маніфестацію Дрогобиччини і сумежних повітів у виявї чести найбільшому Синові України Іванові Франкові.

По академії всі карно групами вертались доміт. Цей так поважний характер маніфестації на довго полишиться в памяті всім учасникам, та причиниться до поширення й поглибленя культу Івана Франка „по курних хатах мужицьких, по варстатах ремісницьких, по місцях недолі й сліз"...

В. Г-ий.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(27)

— Ет, дурна ти, бабо! Колиб у тебе розуму було, як у курки, то й то більше голова твоя варилаб... Куди, до чортової матери, поїдеш...

Насті лишається одно — плач. І вона використовує хоч це. Сльози, як і завжди, шукають найглибших зморщок і тихо спливають кількома галузками до тісно затиснутих уст.

Матвія досада люта, мов іржа, гризе. Серце чує в грудях ствердле, мов галька кремяна. Різьба чола нагадує майстра, що кохався у величі гніву великих богів великого минулого.

Грязюкою шляху чвалують козаки. Черева коней тинковані товстою верствою землі. Нагаї, чоботи, носи і чуби — грязь, грязь і грязь. Лиш очі, мов пожежа, яку ті люди так покохали, здавалось, все зотлять на попіл, порох і небуття.

От як коні рвуть копитами з грузької землі, як соковито цмокають і прудко хльоскають навколо пригоршні багна. Ніздрі грають і рвуться від шарпкого дихання, бризкаючи піну і кров.

— Куда дарога на Жолобкі?

— Пряма... Вот там!... За лесам!...

Це пре курієр штабу чотирнацятого корпусу, що зупинився в сусідньому селі. З фронту страшний наказ летить — все на шісдесять верств у ширину вогнем вкрили. Смуга чорна, як чорнозем, хай ляже від полудня до півночі. Небо і земля тільки...

Гуруррр! Гур, гур, гур!...

По бронзовім пітнім тлі неба валун за валуном, мов випар вулькану, котять хмари. В далечінь і ширінь небо згорнуло панцир, здушило повітря, стлумило соняшне світло, що ввійшло в підземелля. Лишилось інше світло, не того ясного сонця, що навіки мабуть щезло, мов стерта брудною шматою пляма крови. Повстало й поволі, мов світанок, ширилось світло попелястої барви, яке заволікало їдкою поволокою поля, гори, ліси. Дороги йшли, мов тунелі. На них литі з чугуну істоти в заграві далеких пожеж, ішли, котились, чвалали, йокаючи животами... Сто сімдесять міліонів душ приносили жертву і чорний дим закоптив небо. Десь там у сірих хащах, між золотом і вогнями сам коронований володар тягнувсь багнюкою великої імперії. На північ! На північ! В ліси! Обернемо вісь бігуна і пустимо планету навскіс у безвість бездонну... Кінець вам!...

Цю суматоху ніс Матвій у черепі, у душі, в очах. Він брав півпудову сокиру і тесав буду. Таки, мабуть, піде. Земля тримає його страшними, цупкими обіймами, але війна сильніша землі. Одяг, посуд, худоба, свиня з восьми біленькими поросюками, годований вепрук, зґрая чубатих курок, широкодзюбих качок...

Куди з тим? Все вижени в поле, нажени: — гижа, гиля! — і хай сіється по широкій землі. Хай іде лісами і множиться.

Буда вийшла справжня матвіївська. Настя, як побачила, руками сплеснула. — Та куди такий тягар повезеш? А мішечок муки, мішечок круп, боденька сала, дрантя всяке...

Матвій до солдатні йде, гне спину, яка нікому, крім праці, не гнулася: — купіть, на милость, веприка. Годований, сала на пядь буде. Що вже дасте — добре.

Дванацять рублів втілющили за веприка... Забили обухом, тулуба забрали, а кишки собаки розтягли. І добре, що так. Добре, що хоч дванацять дали. Інші солдати одні північки поїдали. Щож, коли на такій трудовій землі домашнього птаха, ніби воріння розвилося.

Василь різав поросята. Баняк холодниці зіпсувся і не було ніодного голодного пса, який би на таке поласував. Гармідер навкруги, вогні, дим, дощ... Дядькові одному шкапи пристали. Скривив рота, вагався, що скидати — жінку чи міх з мукою. Чорт з мукою, а жінки жалко. Розвязав мішисько і сипнув муку на рідиньку грязь дороги. Вітер дещо підняв, але дрібний дощик відразу уйняв мучну хуртовину.

— Вйо; Вйо, згорілаб ти ясним вогнем!

Шкапа лежить і постогнує. На дядька лють, мов чорна хмара, найшла. Обернув пужално держалном. Бемц, бемц по ребрах. Тільки ногами засовала. У дядька піна ротом виплюснулась. Плигнув на віз... Якісь миски, якісь горшки, якась діжечка, все те випурхувало з буди і розліталося на скалки, ще не доторкнувшись землі.

Зявився якийсь москалик. Зійшлися люди. Нагай затанцював по спині тварини, полосував її здовж і поперек. Нарешті люди кілками підважили, поставили таки на ноги, витягнули з багна колеса, що вгрузли по самі маточини, пхнули воза, а віз шкапу. Дядько поплужився далі „в глуб Росії".

Обоз не рушає. Віз у клуні готовий — честь честю — стоїть. Колеса в битий тік вгрузають. Купа вівса також лежить. Не продав Матвій ні одного пуда. Гармати день і ніч виграють. Часом брязкотять скорострілі і, видається, десь отут за башковецьким „казьонним" лісом.

Матвія їжа не бере. Сон десь зник. У думці покошена і мокра конюшина, що лежить в копицях на полі. А повна така, головчаста — пудів пятнацять-двацять булоб, по десять рублів пуд.

Метушливі люди вибіратись кваплються. — Ось, кажуть, перетнуть нам дорогу в Шумську на греблі і баста. І так по три дні стоять втікачі, поки через греблю переповзуть... А коли ще натиснулиб.

— Хочете, то вибірайтесь, а мені дайте чисту годину, — сердито відповідав Матвій. Баби не відважуються самі рухнути. Хай вже „він" наперед. А той „він" сидів, мов камінь і ніяка війна не зрушить його. Кілька дядьків з Тилявки не видержали і знялися. Виповзли на шлях і поряхалися в напрямі жолобецького лісу. Матвій провадив їх очима і мовчав. Що їм казати. А їх хати, вже другого дня, стояли вилущені, мов порожній стручок. На місці дверей і вікон лише нори, а в середині, ніби буревій бушував.

Кажуть, завтра, чи коли там, козаки від Івана з тамтого кінця село підпалять і люд, мов блощиці, викурять. Хай. Хай палять. Все одно.

(Дальше буде).

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє усіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться у вівторок, 13. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в галі Нар. Дому Укр. Ам. Ситизенів, 386 Джанстон Еве. Тому, що вже через кілька місяців неможливо було відбути зборів із причини малого числа членів, бо більшість членів посилають своїх жінок чи дітей платити вкладки, або як деякі прийдуть, то, по вплаті вкладки, вишукують ріжні причини, щоб якнайскорше вийти з галі, так начеб їх зовсім не інтересували справи нашого товариства і справи У. Н. Союзу. Тому просимо усіх членів прийти на збори точно в означений час. Старайтеся приєднати нових членів, щоб хоч при кінці року причинитись для для добра нашого товариства і У. Н. Союзу. Довгуючі члени хай вирівнають свої вкладки. — В. Кушнір, рек. секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВИБОРЧІ МАНЕВРИ.

Жаль може зробитися декому з українців, читаючи газетні донесення, як політичні кандидати заходяться коло приєднання собі виборців.

Републиканський і демократичний кандидат висилають жидам побажання щасливого нового року. Републиканський кандидат заявляє мурінам, що його партія стоїть за закон проти лінчів. Републиканський кандидат телеграфує до італійської газети, змальовуючи великі заслуги італійської іміграції для розвою Америки. Демократичний кандидат на уряд президента Злучених Держав фотографується з демократичним кандидатом на уряд губернатора одного стейту, жидом, а потім републиканський кандидат нарікає, що проти нього починають кампанію підшептів, що мовляв він хоче підбехтувати релігійну й національну нетолеранцію в Америці. Републиканський кандидат установляє у своїм стейті „День Пуласького" та каже, що треба вшанувати цього польського ґенерала за те, що він був ворогом автократії.

Жаль може зробитися декому з українців, що ні один з кандидатів не відноситься з чимось подібним до них. Одначе, читаючи про ці заходи, чи не могли би ми спитатися: чи розумні це засоби виборчої аґітації? Чи всі вони порушують пекучі життєві питання політичного життя? Чи не промовляють вони часто просто до самого тільки сентименту?

ЩЕ НЕ ЗНАЮТЬ.

У свох записках до українських народніх пословиць, поговірок, тощо, Іван Франко свого часу писав, що в українській народі покутує переконання про пажерливість гадюки, не оперте на ніяких фактах з природи.

Кілька місяців тому один з природників, що заряджують публичним звіринцем, хотів показати свому товаришеві, що вернувся з Африки, освоєну тигрицю. Хоч той опиравсь, природник наставав на своє й оба пішли до звіринця. Вже вечоріло, коли тони відчинили клітку. Тигриця довго не виходила з печери. Потім вибігла й кинулася відразу на свого пана. Тільки поміч інших людей урятувала його від смерти.

Тепер доносять з Огайо про нещасний випадок тренера з слоном. Слон зловив його трубою, кинув до боку клітки, а як він упав на землю, станув йому ногою на голову.

Головний тренер звірят у цьому цирку каже, що тренер погиб тому, що, ввійшовши в клітку слона, не збудив його словами. Слон саме спить, стоячки, отже може виглядати на розбудженого. Розумний тренер розбуджує його спокійними словами. Коли його розбудити грубою поведінкою, слон деденервується, страшиться і гнівається.

З цею думкою годиться теж погляд приятеля директора звіринця; він каже, що тигриця тому кинулася на директора, що цей її нагло розбудив зі сну.

Коли такі помилки щодо природи звірят роблять люди, що вже з професії мусять слідити за нею, чи можна дивуватися селянинові, що він має фантастичні поняття про тварину, з якою йому стрічатися хіба дуже рідко?

ПРОПОВІДЬ І ЖИТТЯ.

Один з американських критиків розписався недавно про англійську літературу 18-го віку. Заговорити мусів притому багато про ірляндця Джонатана Свифта, що став великим англійським письменником.

Говорить критик між іншим про велике число проповідей, що їх цей письменник написав. Каже критик: „Коли подивитися на цю масу проповідництва й на його зміст, здавалось би, що нема нічого в світі важнішого від мудрости й чесности. Одначе, як подивитися на життя цього чоловіка, то людині здається, що в світі нема відай ні одного, ні другого".

Чи можна гостріше змалювати розрів між писаннями людини і її ділами??

ЩО ЛЮДИ БАЧАТЬ?

Оповідає один англійський ґазетяр про Джорджа Бернарда Шова, іншого ірляндця, що теж став славним англійським письменником, і каже між іншим, що Шов робить на людей враження дуже зарозумілого чоловіка. Говорив йому один англієць, що Джордж Бернард Шов навіть став підписуватися всюди просто „Джі Бі. Ес", так, гейби всі відразу знали, кого під цими буквами треба розуміти.

„І подумайте собі", говорив він далі „він не тільки, що так підписується. Він навіть на плиті з „лайсенсом" на своїм авті вибив собі букви „Джі-Бі-Ес"!".

Каже ґазетяр, що він пішов подивитися на автомобіль Джорджа Бернарда Шова. На ньому була плита з „лайсенсом", а на ній букви „Джі-Бі", але це були не ініціяли письменника, а звичайні собі букви англійських автомобільних плит...

Каже ґазетяр: „Мій приятель побачив на цій плиті те, що йому хотілося бачити". І чи трапляється це тільки приятелеві? Чи не трапляється таке й нашим приятелям? І приятелям наших приятелів? І чоловікам наших жінок?

У суді.

— Ви обвинувачені, що двацять-літньому коня продали як шість-літнього. Чим оправдаєте це?

— Пане судде, ці шість літ ріжниці, то був увесь мій заробіток.

НОВІ ТЕАТРАЛЬНІ ТВОРИ

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

І.

Передвиборчі обіцянки.

Користаю з цеї нагоди, що в „Свободі" можна висказувати думки як прихильникам демократичної партії так і републиканської й подаю кілька заввваг і від себе.

Виборча кампанія щодо наближаючогося вибору президента держави в самім розгарі. Кожний кандидат говорить про злі сторони другого, а добрих не видвигає. І кожний засипує нас ріжними обіцянками. Хтож з них говорить правду?

Пригадаймо собі Гуверові обіцянки з 1928 р. „по дві курки в кожнім горшку і по два автомобілі в кожнім ґераджу" (Two chickens in every pot and two automobiles in every garage).

І що осталося з тих обіцянок Гувера і републиканської партії? Чи не наступили по них економічна криза і банкротства та хаос?

Банк падав за банком. Падали їх тисячі, а в них пропадали біліони заощадженого і тяжко запрацьованого гроша, в якім була теж поважна частина й української, потом заправленої кервавиці.

Фабрика за фабрикою банкротувала. Фабриканти замикали фабрики, а відправляючи людей з праці, полишали їх на ласку долі й вулиці. В бізнесі настав загальний застій. Не устоялися перед банкротством і великі торговельні підприємства як National Department Stores, McCrory Stores, McLellan Stores, Cities Stores, National Bellas і сотки інших.

Також сама доля стрінула і залізниці. Залізниця банкротувала за залізницею: Seaboard Air Lines, Missouri Pacific, Chicago East Illinois, Norfolk & Southern і багато інших.

Шери великих компаній летіли стрімголово вниз, а в тім прийшов страшний крах з 1929 р. на „Вол Стріті". Ціни на фармерські продукти зійшли до казково низьких цін. Бушель пшениці зійшов до 32 центів, бавовна до 5 центів за фунт. Яйця в Ню Йорку продавали по 15 центів за тузин. Фармери і робітники опинилися над пропастю крайньої нужди.

Бідне робітництво по містах будувало на запустілих місцях славно-звісні "Hoover Villages". Більше як 98% компаній перестали платити дивіденди, а багато з них не мали навіть чим платити процентів від бондів і морґеджів.

Також сама доля стрінула і багато міст і містечок, котрі попали також під банкротство. Багаті американські міліонери вивозили масово свої капітали за границю краю, боячися загального грошевого краху.

Америку обхопила загальна паніка.

Та на щастя американський народ вибрав у 1932 р. президентом Рузвелта, людину бистроумну і з широким світоглядом і практикою, яка по обнятю влади взяла керму краю в свої руки і при помочі ріжних економістів, фінансістів, професорів і знавців заставовила паніку і привернула довіря до уряду.

По заведенню Рузвелтом ріжних змін в адміністрації почався зворот до ліпшого, люди зачали вірити в кращу будуччину Америки.

През. Рузвелт позакладав ріжні державні бюра, котрі помагали і помагають міліонам безробітних допомогою і заробками. Він своєю мудрою господарською політикою приводить край до нормальних часів і добробуту. Бо фабрики працюють, бізнес поправляється, залізниці зачинають вилазити з дефіциту.

Тепер против Рузвелта виступає Ландон, кандидат Републиканської Партії. Хтож є Ландон? Про нього американська суспільність аж до минулого року майже нічого не чула. Дав про себе знати тоді, як минулого року підчас страйку визвав стейтову міліцію, щоби побивала страйкарів і зломила страйк.

Бачимо, що Ландона попирають Герст, Морґен, Дюпонт, Шваб, Ракефелер і т. п. І не диво, бо до Републиканської Партії належать майже 95% американських багачів міліонерів.

Чомуж Републиканська Партія не вибрала кандидатом на президента п. Гувера, котрий вже був президентом і має більше практики і вправи як правити державою.

Ці міліонери тепер вибрали таку людину, котра зобовязалася їм вірно служити.

Ландон виступає проти „Нового Розділу". Це правда, що теперішня адміністрація витратила багато міліонів долярів на ріжні підмоги і роботи. Але за те край збогатився вдруге стільки, бо витрачені гроші пішли в рух, і пустили тисячі фабрик в рух, а з тим пішли роботи, поправився бізнес, зросли продукція і торговля.

Раджу всім тим, що збираються критикувати уряд за розтрату грошей, заглянути до "Standard Statistics", найбільшого статистично-бизнесового журналу, котрий виказує, що шери всіх компаній пішли вгору від 1932 до 1936 р. від 50 до 60,000,000,000 долярів, себто піднеслися від 100 до 10,000%.

Я лише наведу кілька шерів:

	1932	1936
Acme Steel	9	74¾
Am. Safety Razor	13⅜	116½
Armstrong Cook	3¼	62⅝
Campbell W & C	2	40¼
Am. Chryst. S. pf.	2¾	119½
Case	16¾	186
Chrystler	5	125
Cutl. Hamer	3½	65½
Greyhound	½	80¼
S. M. S.	⅝	89¼

Дальше видно поправу на залізницях.

Як взяти до рук Standard Statistics, Wall Street Journal, Financial News, всюди повно добрих новинок, як:

Steel output highest since spring 1930.

Carloading highest since early spring 1930.

Electric output highest in the history of U. S., і т. д.

Дальше видно зріст добробуту фармерства бо Sear, Roebuck і Montgomery Ward і Spiegel May, себто компанії, котрі продають виключно фармерам, за останній піврік виказали найбільші обороти в історії тих компаній.

Понад вісімсот компаній зачали платити дивіденди в останнім півроці, а поверх 400 компаній підвищили дивіденди, котрі вже скорше зачали виплачувати.

Дальше хочу доказати, що уряд не здержує бізнесу і промислу, а навпаки, промисл і бінзес витрачує багато міліонів долярів на своє поширення. І так пише „Trader" of September 28, 1936.

Business Afraid?

Figures Belie it.

Like most other attacks lodged against the New Deal, reports that business men were afraid to spend money to expand their businesses is being spiked most effectively by business itself.

Hardly a day passes without the announcement of major expansion program and vast sums have been spent in the last year for increasing plant capacity.

Standard Statistics lists the following items released in the last couple of weeks:

General Motors is spending $14,500,000 for machinery, tools and increased plant facilities to raise Buick's daily production capacity from 800 to 1,000 cars.

Du Pont is planning a $2,000,000 plant at North Baton Rouge for manufacture of ethyl fluid and has also completed plans for a substantial increase in capacity of cellophane plant at Ampthill, Va. (The Du Ponts are among the principal backers of the Liberty League, professing to be greatly alarmed at the way the New Deal hampers business).

B. F. Goodrich let a contract for a new tire plant at Oaks, Pa., work to start at once.

Industrial Rayon announced plans for $7,500,000 continuous process mill and a $3,000,000 Cleveland plant expansion for the products of cut staple fibre.

Packard is doubling its plant capacity at a cost of $5,100,000.

Coca-Cola is reported preparing to build a $1,000,000 plant at Kearney, N. J.

U. S. Lines are receiving bids on 715-foot liner to cost more than $12,000,000.

Republic Steel let contracts for a new blast furnace to cost about $600,000.

U. S. Steel is preparing six of its twelve National Tube Company open hearth furnaces at Lorain, O., for rebuilding.

The foregoing reports include only part of the expansion plan announced so far this month, but they should provide evidence that business and industrial world is not so alarmed over New Deal legislation as many of its spokesmen profess to be.

Meanwhile, all lines of heavy industry are making large strides toward normal production activity and retail trade still is showing substantial gains over a year ago, testifying to the nation's increased purchasing power.

Considerable propaganda from forces opposing the New Deal has also been spread on the increase in the cost of living.

While this rise in cost over the last several years has been partially the result of federal policies, it is for the most part a normal development that always accompanies business improvement.

Nor is there any likelihood that a change in the Administration would have any effect upon the trend of the cost of living.

Таких і подібних голосів можна знайти кожного дня десятками, а з них виходить, що справи краю далеко гарніше виглядають, як їх представляють прихильники Републиканської Партії.

Не забуваймо, що деякі з добрих плянів Рузвелта не здійснилися, бо уневажнив їх найвищий суд Злучених Держав. І через те теж не здійснилося багато такого, що принесло би робітникам користь.

Кінчу тим, що робітник повинен мати свій „здоровий хлопський розум" і відповідно до нього оцінювати те, що їм обіцяють кандидати на президента.

Василь Кацюбій,

Бруклин, Н. Й.

II.

РЕПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК ЧИСЛИТЬСЯ З ЧУЖИНЕЦЬКИМИ ГРУПАМИ.

Остання стейтова републиканська конвенція дала доказ, що Републиканська Партія тямить про заслуги чужинецьких груп та добачує в них поважні цінности, що причиняються до будови американського суспільного життя. Доказала вона це між іншим тим, що номінувала суддю Натана Д. Перлмама, з походження чужинця на половного стейтового прокуратора (аторней дженерал), а Антонія Й. Кантіґуліа, також чужинецького походження, кандидатом на „конгресмен-ет-лардж".

Та не тільки на це, щоб задовольнити їх почування, присвячено особливу увагу чужим групам при складанні листи републиканських стейтових кандидатів, але зроблено це тому, бо годі було нехтувати ці великі, економічні та політичні й інтелектуальні вартости, які скриваються між чужинецькими групами та які вже чимало причинилися до добра американського суспільства.

В тій цілі на якийсь час перед стейтовою конференцією в Олбани відбулись цілі серії нарад републиканських лідерів. Мр. Ф. Т. Дейвисон, голова Відділу Натуралізованих Горожан у своїй переписці звертав особливу увагу Мр. С. Ґтонові, голові Републиканської Партії стейту Ню Йорку, на потребу такого признання чужинців... „Між тритьма ріжнонаціональними групами" — писав Мр. Дейвисон — „є багато визначних мужчин та жінок, що дотепер вже виказали свої здібности до праці в публичному житті, та які являються тепер провідниками думки, як в стейті (Ню Йорку) так і в цілому краю".

Кожний українець без надуми зробить тут слушну та льоґічну заввагу, що, мовляв, у країні все таки не одержали дотепер ніякого признання, хоч би у формі номінації на якийсь публичний уряд. На жаль, коли справа так мається, то цьому винні самі українці. Дотепер в цілій Америці існує лише один Українсько-Американський Републиканський Клюб, а це в Ню Йорку. А ось тепер, коли в Америці ведуться великі політичні змагання — вже не за самий уряд президента, але таки за систему як уряду, так і цілого суспільного життя, яка буде вирішена за кілька тижнів президіяльними виборами, та коли кандидати Републиканської Партії, А. Ландон і Ф. Накс мають величезні шанси виграти цю боротьбу із соціялістичною нахиленою адміністрацією Рузвелта, в той час не видно українців при републиканській роботі. Не тільки, що з трудом прийшлося малій групі українських републиканців органiзувати українську секцію при головній републиканській виборчій кватирі в Ню Йорку. але нема навіть поорганізованих українських про-републиканських груп, з якими можна би повести відповідну виборчу кампанію.

Вже поминаємо це, що українцям є якраз по душі голосувати за таким суспільним ладом, який голосить Републиканська Партія (що є за свободу індивідуального підприємства та свободу конкуренції), а не за „Новим Розділом" Рузвелта, що старається обняти життя цілого краю в сіти державної контролі, та що зовсім свідомо веде Америку в обійми соціяльного колективізму, що, в останній інстанції може скінчитися, і певно скінчиться, якщо загал залишиться й обійде тим самим нелюдським колективізмом, що його свідома сторона бачимо в „людобій" нам большевицькій „малолтушці" Росії. Спитаємо лише одно: чи розумним є з політичного боку це, що українці так легкодушно ігнорують, і все передтим ігнорували Републиканську Партію, яка стоїть на здорових — не „марксівських" — засадах американської демократії, — особливо тепер, коли вона має великі вигляди, а навіть певність, на вигpaну при наближаючихся виборах президента держави.

А одначе ще не зовсім запізно. Ще є чотири тижні часу до виборів. Нема сумніву, що є величезні маси українців, що не є задоволені з правління Рузвелта. Є отже, ще час призадуматися і повести якутаку зорганізовану передвиборчу про-републиканську працю на місцях.

Коли нас побать зорганізованими, і як побачать нашу працю, тоді й признання можемо сподіватися, а то й слушно надіятися, а при помочі своїх звязків чимало зможемо помогти і собі в Америці, а навіть нашій загально-національній справі. В противному разі все будемо далі тільки нарікати на недостачу американських звязків і т. п.

Одиниці чи теж товариства та громади, що бажають зорганізовано повести працю в користь републиканських кандидатів у часі тих кількох позісталих тижнів перед виборами, можуть звертатися по інформації до Української Секції Головної Републиканської Стейтової Кватири в Ню Йорку, на адресу:

Naturalized Citizens Department
REPUBLICAN STATE
COMMITTEE,
Ukrainian Division,
41 East 42 St., New York, N. Y.

ВІДГУКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПРЕСИ

з нагоди промови, яку виголосив Алфрет Е. Смит на радіо в четвер, 1. жовтня 1936 року.

Сензаційна атака Ал. Смита на радіо на свого бувшого товариша, Френклина Д. Рузвелта, піднесла завзяту дискусію по цілім краю. Вага промови Смита лежить хочби в тім, що ні один з 1800 передових часописів не поминув висказати свою опінію в тім напрямку. Часопис „Кензас Сіті Стар" називає це одною з найкращих промов у кампанії. „Ню Йорк Сон" пише, що промова це вбивчий контраст між явним способом, якого вживає Смит у законодатних методах, і підземельними методами, яких уживають у Вашингтоні для підкопання конституції. „Індіянаполіс Стар" каже, що за американізм Смита повинні постояти всі горожани без винятку. „Бофало Курієр Експрес" відзиваються до Смита: „Маєте найбільші здібности, які Америка може мати та відвагу своїх переконань". „Філаделфія Інквайрер" бачить у промові цінний приклад для демократів та републиканів до наслідування, що піддає духа бути перше всього американцем. На далекому заході „Портленд Орегонієн" каже таке: „Ал. є більшим чоловіком ніж коли передтим, у своїй прикрашеній та патріотичній карієрі. Злобне сонце Рузвелта здається заходить". Дальше у Сан Франсіска редактор „Кроніки" називає принципи Смита як „такі, котрі Рузвелт відкинув, а його адміністрація грозить поваленням їх. Це не тільки принципи демократів, але теж републиканців". У Дітройті „Фрі Прес" пише: „Смит бачить, що демократію, котрою дорожить, тягне по шляху до неслави та руїни сучасний голова екзекутиви. Ми знаємо, що акція Смита повна патріотизму та слави". Звичайно піддержуючий „Новий Розділ", нюарський „Леджер" каже, що Смит прикрасив ідею соціяльного поступу ,осягненого у найвищім ступні компетенції та дусі, котрий радше зєднує, ніж розєднує народ. „Заглушуючий удар для „Нового Розділу" — каже „Сиракюз Пост Стендерд" — „Смит говорить за Америку, не про себе чи якусь партійну користь". На думку „Олбані Нікербокер Прес" це проста промова для простих людей, коли „Ню Йорк Геральд-Требюн" обчисляє, що його бесіда вплине на міліони демократів, а „Бостон Геральд" теж висловлюється, що демократи підуть слідами Смита. Що це можливе, показується у заяві Едгера Елена По, голови Джеферсонських демократів у Болтимор, Меріленд. Пан По каже, що: „Промова бувшого говернора Смита це сильне обвинувачення адміністрації Рузвелта та „Нового Розділу", висказуване Смитом в оригінальний спосіб. Він уповні оправдує його неможливість попирати Рузвелта і постанову голосувати за Ландона. Я вповні погоджуюся з усім, що він сказав".

(оголош.).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, подає всім своїм членам до відома, що місячні збори відбудуться в середу, 14. жовтня, в годині 7-мій ввечір, в гали парохіяльній. Просимо прийти на означений час, бо на тих зборах будуть важні справи. Кожний член повинен прийти на збори і вирівнати свої залеглі вкладки. Ще є багато дітей, що неналежать до У. Н. Союзу. Тепер маємо нагоду вписати їх. — І. Березяк, предс.; О. Патер, кас.; М. Куба, секр.

— Моя жінка перетерпіла й терпить іще з причини своїх переконань.

— То вона так цікавиться політикою?

— Ні, вона попросту переконана, що має маленькі й вузькі ноги та купує все черевики на одно число менші.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Як відсвяткувати?

Дня 7. жовтня відбулися в церковній галі наради відпоручників місцевих товариств, як мужеських так і жіночих, церковної православної громади, музики і хору, щоб нарадитися в справі Листопадового Свята. Наради скликано на зазив місцевого Центрального Комітету, якого головою є гром. І. Околіта, предс. 206 від. У. Н. Союзу. Рішено таке свято відсвяткувати 8-го листопаду. Просимо товариства здержатися в той день від імпрез.

М. Чагарин.

ЛІТАКИ НЕБЕЗПЕЧНІШІ ВІД САМОХОДІВ.

Як тільки пролетить вістка у світ про розбиття літака, багато людей висказують свою радість з приводу цього, що ніколи не подорожують повітрям. Статистика випадків у подорожах виказує (за Освітнім Бюром), що подорож для пасажира літаком є багато безпечніша ніж самоходом.

Ось статистика випадків у подорожах за 1935 рік: літаки Злучених Держав зробили дорогу кругло 361,000,000 пасажирських миль, а були відповідальні за смерть пятнацятьох пасажирів, що припадає по 24 міліони миль на кожного пажира.

Самоходи в Америці зробили 380 буліонів пасажирських миль, а вбили 20,070 пасажирів, або одного пасажира на 19,000,000 пасажирських миль. Тільки залізниці мають за собою сто років існування та всі охоронні прилади, є безпечніші від самоходів та літаків. Вони зробили пасажирської дороги 18,500 міліонів миль, а вбили 18 пасажирів, або одного на кожних 1,028 міліонів пасажирських миль.

Пасажирську милю треба розуміти в той спосіб, коли один пасажир переїде одну милю.

ФЛІС.

До книгарні входить малий хлопець: — Прошу мені дати цю книжку, що є на виставі: „Як зловити чоловіка?"

— Це книжка для дорослих.

—То я власне хочу подарувати мому батькові на імянини?

— А чим є твій батько?

— Поліцаєм.

ВІДЗНАЧЕННЯ ТРЬОХ ІМІГРАНТІВ ЗА ВИЗНАЧНІ ПРИСЛУГИ АМЕРИЦІ.

Д-р Алексиз Каррел, роджений у Франції; Джонс Лай з Норвегії та Волтер Дамрош, імігрант з Німеччини, це ті, котрі дістали заслужені нагороди, які кожного року дає Народній Інститут Добра Іміґранта, як сказано: „визначним горожанам чужинецького роду, що своїми трудами та посвятою збагатили американське життя".

Д-р Каррел, котрий одержав першу заслужену нагороду, був звязаний з Інститутом Ракефелера для Медичних Дослідів від часу свого приїзду до Америки, а саме від тридцять-один літ. Крім багатьох почесних відзначень він здобув нагороду Нобля за свої праці при переводжуванні крови організму, як теж нагороду, звану „Нордгоф-Джонґ Кенсер". Його недавно видана книжка під заголовком „Невідома людина" має дальше найбільший попит серед покупців книжок в Америці.

Дж. Лай, котрому віддано другу нагороду, це славний маляр. Крім великої скількости здобутих нагород та медалів тут і за границею, його іменували лицарем св. Оляфа в Норвегії. Д-р Гері В. Чейс, канцлер Нюйорського Університету, котрий довершував церемонії доручення ручного друку сувертка, витаючи Дж. Лая, ствердив факт, що Джонс Лай, як президент Народньої Академії Мистецтва та Штук, „витворює з тої важної культурної організації діяльну та живучу силу в культурнім житті Америки, що ніколи не ділялось передтим".

Третій, що дістав нагороду, це д-р Дамрош. Родився у Бреславі в Німеччині 1862 року, а привезений до Злучених Держав 1871 року. Він був дириґентом пятьдесять пять років. Двацять пять років був дириґентом Нюйорської Симфонічної Орхестри, а від 1928 року був дорадником музики при радіовій стації Нешенел Бродкестинг Компані.

Оцінюючи його заслуги за передання музичних творів Вагнера до американського життя, д-р Чейс сказав: „Більш ніж яка інша людина чи ґрупа, Волтер Дамрош освідомляв американський загал про музику з однаковим успіхом як серед вибраної публики в Карнеґі Гол, таксамо серед соток тисяч шкільних дітей, котрі слухали його на радіо".

ФЛІС.

У касарні.

Капітан: — Чому рядовик не салютує мені?

Вояк: — Я не хотів пана капітана компромітувати, що ми знаємося...

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(27)

Коли мешканці села Тумбаї домагалися смерти Оранда, Тарзан, щоб їх успокоїти, підніс руку й промовив: „Я є дух Музіма, я приказую вам замовчати". Маєстатичний голос Тарзана спинив чорних, що вже почали були обертатись у хижих звірів. Звертаючись до Оранда, Тарзан запитав: „Вони закидають тобі, що ти є людина-леопард. Що ти маєш сказати на свою оборону?"

В перший хвилі Орандо зціпив уста і мовчав. Однак пізніше горячково заговорив: „Я все скажу. Всеодно, вони мене вбють, але ти, сильний духу Музімо, можеш ставити опір навіть людям-леопардам. Вони, ці люди-леопарди, це така скрита організація, що вимушує від людей ріжні окупи. Ми мусимо платити їм срібло, залізо і харчі.

„Їх осередок захований десь далеко в нетрах, одначе вони мають своїх членів порозкиданих усюди. Вони вбивають нас, коли ми відмовимося їм заплатити окуп. Деколи вони вбивають нас навіть зовсім без причини, щоб тільки нас іще більше застрашити. В той час, коли вони вбивають, вони носять ось такі кожі з леопарда й з причепленими залізними пазурями.

„Ніхто з нас не знає, хто стане черговою жертвою цеї жахливої смерти. Тому саме ми так її боїмося й не хочемо чимнебудь стягнути на себе її увагу". Як Орандо це говорив, Собіто ходив від одного чорного до другого й щось шептав йому на вухо. Вкінці він сказав: „Ми знаємо бдай одного, що є чоловіком-леопардом. Ми мусимо вбити його".